

Co je to útlak?

Za slovem „útlak“ se může skrývat řada obecnějších témat (viz prezentovaná představení- gender, ústavní péče, imigrace atd.), které spolu zdánlivě nesouvisí, proto musíme hledat a diskutovat o tom, co je jednotícím prvkem.

Nesprávné definice útlaku:

- O útlak se jedná, když někdo řekne, že je utlačovaný. X Ne vždy si utlačovaní uvědomují, že utlačovaní jsou (př. jedna žena v Indii odpověděla na otázku, zda má problémy s domácím násilím, že ne, protože ji její manžel nebije víc, než si zaslouží. Na druhou stranu ne pokaždé, když někdo řekne, že je utlačovaný, se jedná o opravdový útlak-příklad ženy ze Švýcarska, která uvedla, že se cítí utlačovaná žebřáky.)
- Útlak je spojený s akcí-nejčastěji násilí- „Když používáte násilí, utlačujete.“ Je to tak jednoduché? Př. Když partyzáni bojovali ve Francii proti nacistickému režimu, užívali násilí, ale nebyli utlačovateli nacistického režimu.

Návrh definice=pracovní definice GTO Paris:

Útlak nedefinujeme jako vztah dvou jednotlivců, ale jako **konkrétní vztah různých sociálních skupin. Vztah, ve kterém jedna skupina určitým způsobem využívá tu druhou.**

Každý z nás patří do několika různých sociálních skupin, ne vždy si ale nutně vybíráme skupinu, do které budeme patřit. Někdy pouze tím, že patříme k určité skupině, získáváme moc nad druhou skupinou. Tuto moc se můžeme snažit využít i pozitivně vůči druhé skupině, ale to neřeší hlavní otázku, kterou je rovnost. Bertold Brecht říká: „Neměli bychom se tolik starat o zneužívání moci, ale o moc samotnou.“ (Př. Otroctví-i když bude otrokář na své otroky hodný, neřeší to otázku otroctví a to proč otroctví vůbec existuje.)

Každý člověk být současně utlačovaným i utlačovatelem- příklad chilského muže, který bojoval proti Pinochetovu režimu, který ho utlačoval, ale současně bil doma svou ženu. Velmi často není to zda budeme utlačovateli nebo utlačovanými naše osobní rozhodnutí, není to otázka morality nebo toho být dobrý nebo zlý, je to otázka toho k jaké sociální skupině patříme.

Mluvíme-li o konkrétním vztahu sociálních skupin, musíme si uvědomit, že někdy je tento vztah neviditelný. Představme si, že do Puly přiletí UFO. Mimoszemšťané, kteří chtějí pochopit, jak funguje náš svět, rozmístí všude po městě kamery, třeba i na křižovatku se semaforey. Za několik hodin pozorování budou schopni pochopit, kdy auta mohou jet, kdy musí stát, kdy přecházejí chodci, kdo komu dávat přednost atd. Z videa ale nepochopí, kdo určil tato pravidla, kdo zavedl tento systém. Z toho vyplývá, že většinou nemůžeme pochopit vztah mezi dvěma sociálními skupinami, pokud neznáme pozadí tohoto vztahu. Například k pochopení vztahu mezi „bílymi a barevnými“ bychom měli vědět něco o kolonialismu, vztah zaměstnance a zaměstnavatele je ovlivněn zase systémem kapitalismu atd.

Důležité je uvědomit si, že být utlačovaný nebo utlačovatel není o tom být zlý nebo dobrý, nikdy zde není čistá hranice mezi černým a bílým. Rozhodující je pozice jakou zaujímáme v určitých sociálních skupinách a o vztahu mezi nimi.

Termíny oběť a vyloučený:

V současnosti se tato dvě slova velmi často používají a někdo je mylně zaměňuje za slovo útlak/utlačovaný.

Oběť: tento termín se vztahuje k jednotlivci ne ke skupině, oběť je slabá, nemá dostatek sil na to, aby se bránila. Dále o obětích mluvíme v souvislosti s katastrofami jako tsunami nebo hurikány-po těchto událostech zůstávají oběti ne utlačovaní.

Vyloučený: tento termín se používá k odstranění hranice ve vztahu mezi utlačovanými a utlačovateli. Termín vyloučený se používá nejčastěji v tom smyslu, že vyjadřuje, že není žádný vztah mezi tím, co se stane vyloučenému a zbytku společnosti (mezi vyloučenými a začleněnými).

Závěr:

Mluvíme-li o útlaku, nemusí to být vždy ve smyslu toho největšího útlaku ze všech (př. k tomu, abychom mohli říci, že jsme utlačováni kapitalismem, ještě nemusíme pracovat v Indii v tom nejspinavějším sweat shopu). Každý z nás je určitým způsobem utlačovaný. Abychom mohli pracovat s ostatními utlačovanými, musíme si ujasnit svoji situaci. Musíme analyzovat svoji pozici, ptát se, protože být utlačovaný, ještě neznamená mít vždy pravdu. Velmi záleží na společenské situaci.

Pokud je útlak kolektivním problémem, jedinec nad ním nemůže vyhrát. Jedinci mohou čelit útlaku, ale k výhře nad útlakem je potřeba kolektiv, politickou strategii, společný způsob cesty proti útlaku.